Het einde van alles

—

M. JOHN HARRISON

HET EINDE VAN ALLES

ROMAN

VERTALING REINTJE GHOOS EN JAN PIETER VAN DER STERRE

KOPPERNIK

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden gebruikt voor tekst- en datamining, het trainen van kunstmatige intelligentie of vergelijkbare technologieën.

Oorspronkelijke titel *The End of Everything*
Copyright © 2026 by M. John Harrison
Copyright Nederlandse vertaling © 2026 Reintje Ghoos en Jan Pieter van der Sterre
Afbeelding omslag Jo Minor
Vormgeving Koppernik

ISBN 978 90 837 3539 9 / NUR 302
www.koppernik.nl

DEEL 1

Oorlog in de hemel

—

Getijden

—

AL JARENLANG WOONDE PHILLIP TENNENT aan de kustlijn, waar elke dag artefacten aanspoelden. Scharrelaars, zowel professionele als andere, kwamen en gingen. De omzet was groter dan je zou verwachten, op grond van de relaxte levensstijl, het constant mooie weer en het gemak waarmee je in zekere zin kon doorgaan met je leven.

De meeste jutters namen het eerste het beste item mee dat ze makkelijk konden dragen, en verkochten het elders door. Als je contacten had in het achterland, kon dat ongetwijfeld heel vlot worden geregeld. Maar fanatiekelingen zoals Tennent hielden het daarbuiten vol, van 's ochtends vroeg tot 's avonds, weer of geen weer, gooiden het kleine spul terug in afwachting van een ding dat de moeite van het nadenken waard was. Ze hadden een doel voor ogen. Ze waren vanuit de ruimte te zien. Hun woonstructuren gloeiden 's nachts op, honderdvijftig kilometer ver langs de kust. Overdag zag je dat tijdelijke vondsten in de loop van de decennia voor een permanente esthetiek hadden gezorgd: hutten

en koepelvormige tenten, gemaakt van bleke takken; spiegels en oude lappen, haast alles wat het tij liet liggen, maar het integreren van een artefact ging niet alleen door voor slechte smaak maar ook voor ongeluk. De jutters kenden hun grenzen. Door hun bijgeloof had de vloedlijn haar sociale structuren en eigen smaakbeleving gekregen.

Verder van de kust af was het achterland donker, ietwat dreigender, met een strak ingedeeld stratenplan en eigen, afwijkende regels. Er was veel uitgestort cement en haperend neon, veel territoriumdrang; je moest je een weg praten langs de bars, blokhuizen en verlaten parkeerterreinen om je ding op de markt te krijgen.

Toen Tennent vanuit de getijdenzone met zijn nieuwste vondst onder zijn arm de stoffige, zoute wind achter zich liet, kwam hij een vrouw tegen die naar beneden liep. Ze keek naar het voorwerp – dat op dat moment ongeveer zo groot was als een baby en waar hij wat verbleekte vodden om had gewikkeld – en knikte met een soort afgemeten goedkeuring. Even stonden ze samen naar de horizon te kijken, waarna ze hem vroeg hoe de zee was, die dag, daar beneden.

'Uiteindelijk zal hij in taal veranderen,' zei Tennent, zonder te weten waarom.

Ze lachten allebei.

Ze droeg de boodschappen voor een week in een oude plastic tas met een gebroken hengsel. Niemand at veel, daar beneden. Hij dacht haar eerder te hebben gezien; ze woonde meestal alleen, in een hut zo'n honderd meter ten zuiden van die van hem.

'Ik ga ervandoor,' zei hij. 'Neem alles maar wat je van me hebben wilt. Als je iets nodig hebt, is het van jou.'

Mul wit zand waaide de lucht in en wervelde aan de waterkant rond als mist. Ze draaiden die kant op met dezelfde lichaamstaal – afwachtend, alert, met een spanning die getemperd werd door wat alleen maar kon worden omschreven als verlangen. Even had Tennent het gevoel dat er iets enorms over het water naderde; iets snels, wat daar – of waar dan ook – zo'n twee minuten eerder nog niet was geweest. Maar het kwam nooit aan, en de vrouw haalde haar schouders op.

'Je komt wel weer terug,' voorspelde ze.

'O, nee hoor.'

Ze lachten weer en zij liep weg naar het tij, over het perfecte zand, de kant op van de vloed; het geluid dat haar voeten maakten deed hem plotseling denken aan lopen in sneeuw. Ze zwaaide zonder om te kijken.

Een huis in het grensgebied

—

DE STRIP WAS EEN ANDER soort vloedlijn, die uitkeek op de oceaan en het vasteland, zoals dat altijd gaat.

Tennent had daar een familielid wonen, een tante van hem die Marnie heette, een schilderes die in een oud rijtjeshuis woonde aan de buitenrand van de stad, op een hoger gelegen deel, waar de dwarsstraten overgingen in onverharde paden en waar geulen verder landinwaarts het krijtplateau doorsneden. Overdag kon je vanaf de bovenste verdieping van het huis uitkijken op de zee, of landinwaarts, op de bocht in een smalle, kleine riviermonding, op modderbanken, een brug, een eiland, waterstanden die varieerden naargelang het getij, en aan de overkant tussen puin groeiend struikgewas waarboven de resten van gebouwen uitstaken. 's Nachts had je de keuze tussen de flikkerende neonreclames langs de Strip en duisternis aan de andere kant.

Marnie was daar een generatie geleden vanuit Londen gestrand, toen de Strip nog als een bloeiende kunstenaarsgemeenschap gold, voordat het neergestorte passagiersvliegtuig zijn verbogen stuurboordvleugel als

een tijdelijke, modernistische schuilplaats liet oprijzen boven de tuinen aan de overkant van de weg. Ze was nu zeventig jaar oud en op de een of andere manier nog steeds de bewaarster van Tennents jeugd en de sociale structuren waarop die had gesteund; het ene moment leek ze levendig en vastberaden, het volgende moment kwetsbaar. Achter de huid van haar jukbeenderen was broosheid binnengeslopen, maar ze maakte nog steeds kunst. Haar ogen bleven helder en ze behield een onverstoorbaar besef van haar eigenwaarde.

'Treurig als je bedenkt dat mensen je niet meer volledig als mens aanzien,' herinnerde hij zich dat ze had gezegd toen hij een jaar of achttien was. 'Je hebt het gevoel dat je ze in de steek hebt gelaten door op de een of andere manier niet overtuigend genoeg te zijn.'

Nu stond ze vastberaden bij de deur en even had Tennent de indruk dat ze hem niet binnen zou laten.

'Wat heb je daar bij je?' vroeg ze.

In de verwarring die volgde op de komst van de iGhetti had hij langs de kust blindelings zijn weg naar haar gevonden, vertrouwend op een soort inwendig heimweekompas. Toen ze tevoorschijn kwamen uit het maandenlange collectieve trauma waardoor het land afgestompt was geraakt door de gebeurtenissen, onzeker over waar ze waren – of misschien zelfs wie ze waren –, hadden ze met z'n tweeën weinig anders kunnen doen dan zitten en praten. Het was een troost geweest om hun herinneringen aan zijn kindervakanties in Marnies huis op te rakelen, de tijd toen de wereld nog goed was, nog intact – 'Nog voortgeblazen,' zoals

zij het had uitgedrukt, 'als een stroom zeepbellen, door al dat geld.' Maar in de jaren sinds hij aan de vloedlijn was gaan wonen, was er iets tussen hen veranderd. Voor hem lag de waarde van het huis in de nabijheid van de zee, en in de kelder – in wezen een garage met goede verlichting en een smeerput – die via een korte, steile betonnen hellingbaan in verbinding stond met de kustweg. Hij bewaarde daar een deel van zijn bezittingen en kwam maar zelden controleren in welke toestand ze waren.

'Stelt niets voor,' zei hij. 'Gewoon iets wat ik heb meegenomen.'

'Maar nu is het in mijn huis.'

'Je hebt het niet eens gezien,' zei hij. 'Het enige wat je hebt gezien, is een stapel vodden.'

'We hadden afgesproken dat je hier niets mee naartoe zou nemen. Het is meer dan wat je ziet: het groeit. Het is al gegroeid in de minuten dat je bij mijn deur stond te twijfelen of je wel zou aankloppen.' Ze keken elkaar strak aan, beiden verward door de kracht van haar gevoelens. Uiteindelijk deed ze een stap opzij om hem binnen te laten, en voegde eraan toe: 'Ik kom nooit in de buurt van de zee. Ik weet wat je daar beneden doet.'

'Het is gewoon een soort wrakgoed,' stelde Tennent haar gerust. 'Of is het werpgoed? Ik kan nooit onthouden wat wat is, jij wel?'

'Je bent geen tiener meer, Phillip.'

Later gaf ze hem witte bonen in tomatensaus op toast. Buien trokken over de noordoever en verduisterden de

rivier. Ze zaten uit het raam te kijken, luisterden naar de regen en praatten zacht. De avond viel; achter de overblijfselen van het zomerhuisje was het tij te horen dat de riviermond in stroomde. Het voorwerp lag onder zijn doeken in een hoek en verschoof van tijd tot tijd een beetje terwijl ze praatten. Af en toe wierp Marnie er een blik op en huiverde, maar na een tijdje leek ze haar interesse te verliezen, deed ze haar ogen dicht en zweeg. Tennent stond op.

'Ik ga even naar de garage,' zei hij.

Daarop greep ze zijn arm vast. 'Een van de dingen waar ik aan moet denken,' fluisterde ze, 'is hoe geweldig het zou zijn om te kunnen vliegen.'

Hij keek haar indringend aan. Hij wist niet zeker of ze wel echt wakker was.

'Vanmorgen,' ging ze verder, 'krioelde het bij de keukendeur van de mieren. Er kwam een vogeltje binnen om ze op te eten. Het was – wat was het ook alweer? – zo'n vogeltje met een rode borst. Wat een opportunist!' Het wezentje was de hele ochtend al de keuken in en uit gezoefd, zei ze, en had zich er volstrekt thuis gevoeld. Het zat op de deurmat, op de koelkast, op de rugleuning van een stoel, en keek met zijn donkere oogje schuin naar alles. 'Scherp als zijn eigen snavel! Vertel eens: wat voor vogel is dat?' Geheugenverlies was voor haar zowel een vloek als een zegen. Soms kwam het met een glimlach – niet als een verklaring maar als een plek die ze bewoonde, de plek van waaruit ze sprak – op andere momenten werd ze er gewoon ongeduldig van.

'Een roodborstje, Marnie. Je hebt altijd al roodborstjes in de tuin gehad.'

Ze knikte peinzend; toen, na een pauze, zei ze op een heel andere toon: 'Ik heb mijn eigen problemen, Phillip. Ik heb behoorlijk moeten sloven om dit huis te houden. Soms moest ik harder zijn dan ik wilde.'

Beneden in de garage trok hij de stofhoes van de motorkap van de auto die hij daar stalde. De vlekkerige, matgrijze carrosserie absorbeerde het licht van de tl-buis en gaf er niet veel van terug. Alles leek nog steeds droog en in orde. Tennent glimlachte. Hij haalde het noodpakket tevoorschijn dat hij in een waterdichte plunjetas onder zorgvuldig gesorteerd afval in de hoek bewaarde; terwijl hij de tas in de kofferbak van de auto opborg, dacht hij de voordeur te horen opengaan. 'Marnie?' riep hij. 'Marnie!' Toen er geen antwoord kwam, liep hij het huis weer in om het artefact te halen. 'Marnie? Ik ga nu.'

Hij dacht dat ze weer in slaap was gevallen, maar ze stond op hem te wachten in de hal bij de voordeur. De deur stond open. Er waaide vochtige nachtlucht naar binnen.

'Ik heb het vrijgelaten,' zei ze. 'Het wilde niet blijven en – Phillip? – ik wilde het niet hier in huis.'

'Jezus!' zei Tennent. 'Vrijgelaten? Waar heb je het over?' En toen ze van hem wegkeek: 'Welke kant is het op gegaan? Heb je dat gezien?'

Ze haalde haar schouders op. 'Ik weet wat je daar beneden aan het doen bent.'

Ze wilde niet zeggen wat ze daarmee bedoelde, en hij

liep weer naar de kelder, waar hij in de auto stapte en de motor startte. Pas veel later ontdekte hij dat de plunjetas sinds zijn laatste bezoek was opengemaakt en dat een van zijn pistolen verdwenen was.

Marnie droomt van een vakantie

—

MARNIE, DIE VOOR DE KOMST van Phillip in de keuken koude pap had gegeten, suikervrij om haar gebit te sparen, pakte de kom weer op en ging bij het raam zitten. Ze keek toe hoe hij de auto boos achteruit de oprit op en de lege straat in reed, gas gaf en dan zijn voet van het gaspedaal haalde, zodat het anti-lagsysteem ratelde, knalde en oranje opvlamde in de schemering. Hij was nooit erg geduldig geweest, altijd onzeker over welke richting hij moest kiezen.

Later sliep ze onrustig en werd ze wakker met het idee dat de bel was gegaan. Ook had iemand geroepen: dus bellen en roepen. Marnie was er zo van overtuigd dat ze de voordeur opendeed. Even was er niets anders dan de geur van de Strip – zout, stookolie, afval – en het verre geluid van het getij. De straat was leeg. Toen begon er een vos te blaffen in de tuin achter het huis – drie lettergrepen, pauze, drie lettergrepen, pauze. Dat had ze de hele tijd al gehoord, besefte ze. Het was heel simpel en heel griezelig.

Ze kroop weer in bed, trok de dekens over zich heen

en dacht: ik ben oud en heb last van zenuwen. Mijn zenuwen zijn van slag. Ik ben oud en mijn zenuwen zijn van slag, totdat ze weer in slaap viel.

Was er iets gekomen en weer verdwenen, een kleine storing, een hapering in de zaak? Was er iets dwars door haar heen gegaan, een heel leven of een universum, vermomd als haar buurman, een bel en een vos? Sinds de crisis zat ieders leven vol met dit soort momenten. Het was al lang geleden dat iemand nog ergens wijs uit kon worden. Ze was blij met het pistool van Phillip, dat ze overal in haar boodschappentas meenam. Ze had niet verwacht hem weer te zien, en ze vond het maar niets hoe het artefact onder die doeken lag, of de manier waarop het, toen ze het buiten voor haar voordeur losliet, zo snel had leren kruipen en zo zelfverzekerd door de straat verdween. Het was al een stuk groter dan toen het haar huis binnenkwam.

Ik wilde dat ding hier niet hebben, zei ze tegen zichzelf. Ik zag het helemaal niet zitten. En later: Je kunt geen eten verspillen alleen omdat het koud geworden is.

Misschien vijftig jaar vóór de crisis had iemand aan de achterkant van het huis een houten aanbouw van twee verdiepingen met twee kamers neergezet. Die was inmiddels aan een opknapbeurt toe. De zaak was niet geïsoleerd en kraakte alarmerend bij aflandige wind. Marnie gebruikte de onderste kamer om haar werk op te bergen, maar 's zomers sliep ze in de bovenste, die een ruim balkon had, waar het vroege licht goed binnenkwam. De volgende ochtend, nog een beetje suf van de

slapeloze nacht, lag ze daar buiten in een poging de laatste zonnestralen mee te pikken voordat de schaduwen zich verplaatsten. Na een halfuur dommelen werd ze gestoord door iets wat op haar viel, een soort vloeistof, eerst een paar druppels, daarna ineens een heleboel gespetter. Het rook naar urine. Toen ze haar ogen opende, zag ze pakweg een meter boven haar, wiebelend op de rand van het dak van de aanbouw, vreemd en in verkort perspectief, de ene helft van de Baker-tweeling, met zijn gulp open en zijn penis uit zijn broek.

'*Golden shower*!' riep de jongen. 'Leuk toch? *Golden shower*!'

Hij draaide zich om, wilde wegrennen en zakte met zijn voet door het dak van de uitbouw. Verrot stucwerk kwam omlaag. Zijn linkerbeen bungelde in de kamer eronder, heftig zoekend naar houvast. Hij begon met een hoge stem te schreeuwen.

'Nu heb ik je, kleine rotzak,' liet Marnie hem weten.

Ze veegde de urine af en ging naar binnen, waar ze in de keuken rommelde tot ze een meter of twee oude stroomdraad had gevonden. Die bond ze om de enkel van de jongen en verankerde het andere uiteinde aan het zwaarste voorwerp dat ze kon vinden – toevallig het bed – om de beweging van het been te beperken. Toen het resultaat haar beviel, ging ze weer naar buiten en trok zich op aan de rand van het uitbouwdak totdat ze naar hem kon kijken.

'Wat vind je hier nu van?' vroeg ze.

De jongen zat half en knielde half; zijn zichtbare been trilde van de inspanning om zijn gewicht te dragen.

'Hé,' zei hij. 'Mijn ballen zitten goddomme klem.' Hij was een jaar of veertien, had nergens talent voor en was haar tot dan toe te groot geweest om hem aan te kunnen. Marnie liep weer naar binnen. Na even nadenken greep ze het vastgebonden been met beide handen vast en ging eraan hangen.

'Niemand in deze straat mag jou,' riep ze. 'Hoor je dat?' Toen vond ze een mes in een kast, gaf een snee in de dijbeenslagader van de jongen en stapte snel weg van de bloedstroom. Even bleef ze staan kijken hoe het been wild in het rond maaide en bloed spoot. Toen liep ze weer naar het balkon. 'En wat zeg je nu?' riep ze. 'Wil je nu nog steeds mensen natpiesen?' Geen antwoord. Ze keek een minuut of twee toe terwijl de jongen zijn kracht verloor, draaide zich toen om en leunde op de balkonreling, terwijl ze de rij overwoekerde tuinen bekeek. De jongen bromde slaperig in zichzelf. In zijn verwarring had hij zijn overhemd uitgetrokken en op het balkon gegooid. Marnie gebruikte het om haar buik nogmaals af te vegen, liet het vervolgens over de reling in de tuin vallen en ging weer liggen. Ze was te laat. In deze tijd van het jaar viel de schaduw van het passagiersvliegtuig over het hele huis, in de eerste plaats de staart, en blokkeerde vanaf elf uur de zon.

'Godver,' zei ze.

Ze ging met de vader van de jongen praten, die een paar huizen verderop woonde. Ze regelden de zaak onderling, en de vader stuurde iemand om zijn overleden zoon uit het dak van haar aanbouw te wrikken.

De volgende nacht viel er even wat regen, maar die werd weggeblazen door warme lucht uit de zuidelijke regio's. Marnie droomde over een wandelvakantie die ze ooit had doorgebracht in de Alpes-Maritimes, en de volgende ochtend klom ze voorzichtig de lange, licht glooiende helling van de onbeschadigde stuurboordvleugel van het vliegtuig op, waarna ze vanaf het hoogste punt naar het noorden en oosten kon kijken, het heldere, grijze licht in. Niets nieuws te zien. Aan de overkant van de rivier meende ze vage rookpluimen van in de lucht ontplofte artillerie te zien boven de noordelijke rand van de Weald. Nog net binnen haar gezichtsveld vlogen gevechtshelikopters heen en weer, met de neus omlaag tegen de onderkant van de wolk.

Dichterbij was iemand aan het werk bij een van de huizen aan het eind van de straat. Rond de muren was puin geruimd, er stond een steiger. Vanaf een katrol op de bovenste verdieping slingerde een dik, victoriaans aandoend touw heen en weer in de wind. Er werd al gewerkt, mannen die de uitpuilende gevel met hout ondersteunden en gewalst stalen draagbalken plaatsten om gebroken lateien te vernieuwen. Het huis zag er uitgeput uit. Er woonde sowieso niemand in. Dergelijke bouwprojecten waren een kenmerkend verschijnsel geweest in de latere fasen van de crisis, een bewijs van doelloze energie, de drang om actief te zijn zonder dat het iets oplevert, maar waar niets tegen in kan worden gebracht. Alle projecten, zo geloven de iGhetti, zijn inherent goed. Ze zijn goed omdat het projecten zijn.

Later kwam haar buurvrouw Giovana, die docente barokviool was geweest voordat de wereld veranderde, en die nog steeds af en toe een uur of twee besteedde aan de moeilijker aspecten van de chaconne uit *Partita nr. 2 in D mineur*, naar de voordeur om te vragen of Marnie 's nachts geluiden had gehoord. Marnie beaamde dat.

'Het zijn de vossen,' zei ze. 'Wil je wat ontbijten?'

Giovana keek langs haar heen het huis in. Even leek ze niet te weten wat ze moest zeggen. Toen schudde ze haar hoofd.

'Niet zolang jij je zo blijft misdragen,' zei ze.

Om drie uur 's nachts, toen ze eindelijk toegaf dat ze niet kon slapen, was Marnie naar de tuin gegaan, had het overhemd van de dode jongen gepakt en dat met het laatste restje uit een tube superlijm aan haar gangmuur geplakt. Daaronder had ze geschreven: 'Als je je kleren naar de wasserette brengt, kun je opnieuw je identiteit bevestigen of vieren. Minstens een deel ervan danst, draait en verschijnt stelselmatig voor je ogen. Je kunt opnieuw met ze kennismaken. De karakteristieke vormen van slijtage waar je persoonlijkheid vatbaar voor is, worden zichtbaar – verbleken, rafelen, kleurverlies.' Varianten op deze dwaze inval waren geschreven en herschreven over het grootste deel van de muur.

Na het ontbijt kwam de vader van de jongen langs, met een delegatie van een stuk of zes straatgenoten. 'Sommigen van ons vinden dat je te ver bent gegaan,' zei hij, waarmee hij misschien suggereerde dat hij dat niet vond.

Een van de vrouwen – een Noorse wier naam onge-

veer klonk als 'Seattle' – kwam voor hem staan en voegde eraan toe: 'Hij was pas twaalf.'

Marnie zag de rechtmatigheid daarvan.

'Ik dacht dat hij ouder was,' zei ze. 'Wou iemand wat oploskoffie?'

'Dank je,' zei de vrouw minachtend. 'Maar dat drink ik nooit.'

De algemene opvatting, aldus de vader, de opvatting van iedereen daar aanwezig, was dat Marnie weg moest gaan.

'Ik begrijp wel waarom jullie dat zeggen,' zei ze, hoewel ze dat eigenlijk niet begreep. Ze keek de straat in, probeerde zich te herinneren hoelang ze daar had gewoond voordat de crisis alles had veranderd, en keek omhoog naar de staart van het vliegtuig in het korrelige licht. Meestal bracht ze het uur na het ontbijt door met lezen of het stofzuigen van de vloerkleden. 'Ik woon hier al langer dan wie dan ook van jullie, maar ik begrijp wel waarom jullie dat zeggen.'

'Hij was pas twaalf,' herhaalde de vrouw.